

KRONIK FRA EUROPARÅDET 1981-82

Af ERIK HARREMOES

1. I løbet af det sidste år har *Europarådet* på vanlig vis bidraget til udbygningen af det europæiske samarbejde på det strafferetlige område. (Se NTFK 1981.120).

De årligt vedtagne arbejdsprogrammer definerer organisationens mål på dette område som følger:

— Den skal bidrage til den præventive og repressive kriminalpolitik's tilpasning til nye sociale behov, bl. a. under hensyntagen til nødvendigheden af at beskytte samfundets fundamentale værdier og strukturer og til respekten for retsstatsprincipperne og til menneskerettighederne;

— Den skal fremme internationalt samarbejde med henblik på forebyggelse af og straf for kriminel adfærd og på behandling af fanger;

— Den skal, hvor det er muligt, støtte en harmonisering af nationale foranstaltninger med henblik på fastlæggelsen af en fælles helhedspolitik for at begrænse kriminaliteten og beskytte samfundet, og den skal, ved at fremme en udveksling af data og forskningsresultater tilskynde til en kritisk vurdering og en videreudvikling af en sådan politik.

Dette lyder nok så officielt og abstrakt, en normal international planlægningsjargon, der snarere skal afstikke grænserne for Europarådets teoretiske virkefelt end give oplysning om, hvad det egentlig beskæftiger sig med.

2. Som i de foregående år har *Europarådets komité på det strafferetlige område* (ECCP) behandlet problemer indenfor tre forskellige områder: strafferet og strafferetspleje, fængselsvæsen og kriminologi, og foreslået løsninger, der skulle gøre det muligt for organisationens 21 medlemsstater at forbedre og koordinere deres indsats mod kriminaliteten. I det følgende gives en summarisk oversigt over 1981-82.

Strafferet og strafferetspleje

3. Det vigtigste resultat af Europarådets arbejde er uden tvivl udarbejdelsen af det endelige udkast til en ny *konvention om overførsel af straffefanger*, der i nær fremtid vil blive vedtaget af organisationens ministerkomité og åbnet for underskrift af medlemsstaterne. Dette nye juridiske instrument er blevet til på nordisk initiativ, idet forslaget herom blev stillet af den daværende svenske justitsminister på den 11. europæiske justitsministerkonference, der blev holdt i København i 1978.

Konventionen tilsigter at lette overførslen af udlændinge, der afsoner fængselsstraffe. Denne mulighed består allerede i henhold til konventionen om straffedommes internationale retsvirkninger, men denne er kun blevet ratificeret af Danmark, Norge, Sverige, Østrig, Kypern og Tyrkiet. Yderligere er den procedure, der er fastlagt i denne konvention fra 1970, besværlig og kostbar. Den nye konvention forenkler proceduren. Da den kun regulerer et enkelt, men yderst aktuelt problem,

vil den forhåbentlig kunne ratificeres af et større antal stater i løbet af kort tid og muligvis også kunne tiltrædes af stater, der ikke er medlemmer af Europarådet, som f. eks. Finland, Canada og USA.

Konventionen åbner mulighed for opholdsstaten, d. v. s. den stat hvori straffefangen er blevet dømt og afsoner en fængselsstraf, og for hjemstaten, d. v. s. den stat hvori han er statsborger, til at kræve ham overført fra den første til den anden stat. Den vigtigste betingelse er den pågældendes samtykke.

Når overførsel er sket, kan hjemstaten, der nu skal fuldbyrde straffen, vælge mellem en fortsat fuldbyrdelse af den oprindelige straf og en tilpasning af straffen til dets eget retssystem. Overførslen kan under ingen omstændigheder føre til en skærpelse af straffen.

Konventionen giver i art. 3 (4) de nordiske lande mulighed for at definere statsborgerskab i overensstemmelse med den praksis, der i mange år har været gældende for anvendelsen af Europarådets konventioner på det strafferetlige område, nemlig at statsborgerskab i et land dækker statsborgere også i de andre nordiske lande.

4. Konventionen om kontrol med *privatpersoners erhvervelse og besiddelse af skydevåben*, der blev åbnet for underskrift 28. 4. 1978, er trådt i kraft 1. 7. 1982. Den er blevet ratificeret af Sverige (26. 3. 1982), underskrevet af Danmark, men ikke af Island og Norge.

Konventionen har til formål at etablere et kontrolsystem med skydevåben, enten ved notifikation fra staten, hvor et våben sælges til en udlænding, til dennes hjem- eller opholdsstat eller ved forevisning af gyldige erhvervelsestilladelser fra begge implicerede stater, inden salget kan finde sted.

5. Europarådets ministerkomité vedtog i januar 1982 Rekommandation R (82) 1 om internationalt samarbejde med henblik på *retsforfølgning og straf for terrorisme*. Den henstiller til medlemslandenes regeringer at etablere direkte kommunikationskanaler mellem de kompetente myndigheder i de forskellige lande, at fremme udvekslingen af information og data (f. eks. vedr. arrestation af og anklage mod gerningsmænd, resultater af gennemførte straffesager, straffuldbyrdelse, løsladelse, evt. flugt, og videreudlevering) og at gøre strafforfølgningen af terrorister mere rationel på europæisk plan, bl. a. ved ad hoc aftaler om at rejse anklage i en enkelt stat for gerninger begået i flere stater.

6. Ministerkomiteen har også vedtaget Rekommandation R (81) 12 om *økonomisk kriminalitet*, som på basis af konklusionerne fra den 8. justitsministerkonference i Stockholm i 1973 og fra Europarådets 12. kriminologiske forskerkonference i 1976 henstiller til regeringerne at gennemgå den eksisterende økonomiske lovgivning kritisk for at gøre den lettere overskuelig og tilgængelig og samtidig styrke samfundets værn mod overtrædelser, f. eks. ved hjælp af skærpede kontrolregler i selskabslovgivningen, udarbejdelsen af frivilligt vedtagne adfærdsnormer, udnævnelse af en forbrugercrombudsmand, offentlig anerkendelse af forbrugerorganisationernes repræsentativitet, oprettelse af et særligt politikorps, speciel uddannelse af anklagere og dommere og en tilpasning af de strafferetlige sanktioner. Indholdet af

denne Rekommandation virker vel ikke særligt epokegørende for en nordisk læser, men det må ikke glemmes, at den væsentligste betydning af disse henstillinger mindre ligger på nationalt end på europæisk plan. De angiver retningslinier for en fælles europæisk strategi på det kriminalpolitiske område, der skal kunne finde anvendelse såvel i Tyrkiet og Grækenland som i Norden. Fællesnævneren vil ofte ligge under nordisk niveau, men kan have væsentlig betydning i andre lande.

Ydermere opfordres regeringerne til at underskrive og ratificere 1978-protokollerne til udleveringskonventionen og til konventionen om gensidig retshjælp i straffesager, der gør disse konventioner anvendelige overfor skatteforseelser. De er hidtil kun blevet ratificeret af Sverige (13. 6. 1979), men end ikke blevet underskrevet af Danmark, Island og Norge.

Fængselsproblemer

7. Europarådet indkaldte i 1981 til den 5. europæiske *konference for direktørerne* for de nationale fængselsadministrationer. De mødes i Strasbourg hvert andet år for at udveksle erfaringer og diskutere fælles problemer.

To engelske eksperter var blevet inviteret til at udarbejde rapporter om specialisternes rolle i moderne fængselsystemer. I diskussionen blev deres rolle og funktioner sammenholdt med det traditionelle fængselspersonales rolle og funktioner. Under hensyntagen til systemernes mangeartede opgaver blev det anset for nødvendigt at uddanne og anvende flere specialister end hidtil og navnlig at fremme et bedre og mere struktureret samarbejde mellem de forskellige kategorier af funktionærer, mellem teoretikere og praktikere indenfor fængselsvæsenet.

Direktørerne diskuterede også på basis af en hollandsk rapport fangernes rettigheder under opholdet i fængslet, klageprocedurer og anvendelsen af disciplinære sanktioner.

8. I 1981 mødtes en ny *komité for samarbejde på fængselsområdet* for første gang. Den er sammensat af fem europæiske specialister, valgt af ECCP, og har til opgave at følge udviklingen af behandlingsteorier og -praksis i Europa, at gennemgå indholdet af Resolution (73) 5 om minimumsregler for behandlingen af fængslede for at sikre sig, at de stadig, ti år efter vedtagelsen, genspejler europæisk ideologi og tankegang og endelig at undersøge hvorvidt, og i givet fald med hvilke ressourcer, Europarådet kan fungere som en form for clearing-house for informationer om fængselsproblemer.

Kriminologi

9. Det *kriminologiske kollokvium* i 1981 behandlede emnet »*kriminalitetstendenser* — sammenlignende studier og tekniske problemer«. Deltagerne vedtog efter tre dages debat under ledelse af Mr. Croft, leder af Home Office Research Unit i London og formand for Europarådets Kriminologiske Videnskabelige Råd at opfordre organisationen til at fortsætte og udbygge sin aktivitet på dette område. Dette skulle ske bl. a. ved at organisere et uddannelsesseminar for unge videnskabsmænd og -kvinder, der var interesserede i sammenlignende forskning, ved at op-

rette et særligt rådgivende permanent organ, der skulle vejlede ECCP i dens forskningspolitik og navnlig i hvordan internationale studier af kriminalitetens udvikling bedst kan fremmes, *at* udgive en detaljeret forskningsbibliografi, *at* iværksætte et specielt europæisk demonstrationsprojekt der kunne tjene som model for forskere og sidst, men ikke mindst, *at* foreslå som forskningsemner de mere end tyve områder, som deltagerne havde karakteriseret som særligt interessante fra et europæisk synspunkt.

Kollokviets deltagere var imidlertid klar over, at de nu næsten kroniske finansielle vanskeligheder, hvori Europarådet — som andre internationale organisationer — befinder sig, gør det tvivlsomt, om organisationen kan realisere dette ambitiøse program.

10. Det skal som sidste punkt nævnes, at de *europæiske justitsministre* holdt deres 13. konference i Athen i maj 1982. Blandt de emner, der blev diskuteret, var to rapporter udarbejdet og præsenteret af Dr. Broda (østrigsk minister) og M. Badinter (fransk minister) om den økonomiske krise og kriminaliteten. Disse rapporter, der er offentligt tilgængelige, gav anledning til en livlig debat, der navnlig var præget af ministrenes forskellige politiske tilhørsforhold.

Der var enighed om, at bortset fra ganske enkelte specifikke kriminelle forhold var der ikke nogen bevislig årsagsforbindelse mellem krise og kriminalitet. Der havde i øvrigt også været en væsentlig stigning af kriminaliteten i de såkaldte gode tider. Derimod viste de foretagne analyser, at krisen vel kunne medføre en »automatisk« stigning i antallet af fængslinger, at flere befolkningsgrupper bliver genstand for retsforfølgning og en risiko for en mere repressiv holdning i befolkningen som helhed, hos de kompetente myndigheder og blandt politikerne.

Ministrene vedtog en Resolution, der opfordrer ECCP til fortsat at undersøge, dels hvilke foranstaltninger regeringerne burde gennemføre for at forebygge erhvervslivets kriminalitet og den stærkt stigende ungdomskriminalitet, dels hvilke sanktioner der er bedst egnede, mest rentable og mest effektive under de vanskelige sociale og økonomiske konjunkturer, som hersker i alle Europarådets 21 medlemslande.

Publikationer

11. Europarådet har i årets løb udgivet følgende publikationer:

Collected Studies in Criminological Research

— Volume 19: Prevention of Juvenile Delinquency — the role of institutions of socialisation in a changing society

Special Studies

39. Female Criminality in the Fed. Rep. of Germany, Italy, England and Wales

40. Conference on Crime Policy

41. Economic Crime.

Erik Harremoes

Jur. Dir. ved Europarådet

Adresse: Conseil de l'Europe, F 67006 Strasbourg Cedex.